

УДК 351.854:929Б.Гаврилишин
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-6>

Петро ГАВРИЛИШИН,
orcid.org/0000-0002-1187-9028
кандидат історичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин, докторант
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) gavryshp@ukr.net

БОГДАН ГАВРИЛИШИН ЯК МЕЦЕНАТ ТА ФІЛАНТРОП

У даній статті висвітлюється аспект біографії українського науковця та мецената Богдана Гаврилишина (1926–2016), пов'язаний із його меценатською та філантропською діяльністю. Подано стислий опис його життєвого шляху від жителя українського села до директора Міжнародного інституту менеджменту у Женеві.

Подано огляд наукових публікацій, присвячених дослідженню життя та здобутків вченого. Виділяються і описуються ті ключові події його життя, що істотно вплинули на формування його діяльності як мецената та філантропа.

Після відходу на пенсію науковець приймає рішення присвятити себе розбудові української держави та суспільства, використовуючи здобутий життєвий та професійний досвід. В результаті Богдан Гаврилишин поступово нараджує авторитет на Батьківщині, зокрема стає радником Леоніда Кравчука. Застосовуючи напрацьовані контакти, створює ряд інституцій, що і сьогодні сприяють розвитку демократії та громадянського суспільства в Україні. Коротко описано створення та діяльність цих інституцій: Консультативної ради при Верховній раді, Міжнародний центр перспективних досліджень, Міжнародний фонд «Відродження».

Описано сприяння Богдана Гаврилишина, як керівника фонду «Відродження», у передачі науково-дослідницької станції в Антарктиді від Великобританії до України.

Значна увага приділяється меценатському внеску Богдана Гаврилишина у розвиток та зміцнення громади його рідного селища Коропець на Тернопільщині. Описана його фінансова допомога на поч. 1990-х рр. молодим людям з рідної місцевості, що як студенти в той час здобували освіту.

Розглянуто заснування та основні напрями діяльності Благодійного фонду Богдана Гаврилишина. Розчарування в українських політиках привело його до думки, що Україну врятує тільки молодь. Висвітлено програми, які реалізовував фонд з метою залучення молоді до трансформації українського суспільства. Подано продовження справи вченого його дружиною та дітьми, які у 2017 р. заснували Фонд родини Богдана Гаврилишина.

Ключові слова: Богдан Гаврилишин, українська еміграція, меценат, філантроп, Україна, благодійний фонд, молодь, трансформація.

Petro GAVRYLYSHYN,
orcid.org/0000-0002-1187-9028
Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of International Relations, Doctoral Student
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) gavryshp@ukr.net

BOHDAN HAWRYLYSHYN AS A PATRON AND PHILANTHROPIST

This article highlights the aspect of the biography of the Ukrainian scientist and philanthropist Bohdan Hawrylyshyn (1926–2016), related to his philanthropic and philanthropic activities. A brief description of his life path from a resident of a Ukrainian village to the director of the International Management Institute in Geneva is provided.

An overview of scientific publications dedicated to the study of the scientist's life and achievements is presented. The key events of his life that significantly influenced the formation of his activities as a philanthropist and philanthropist are highlighted and described.

After retirement, the scientist decided to devote himself to the development of the Ukrainian state and society, using the acquired life and professional experience. As a result, Bohdan Hawrylyshyn gradually builds up his authority in the Motherland, in particular, he becomes Leonid Kravchuk's adviser. Using the contacts he had made, he created a number of institutions that even today contribute to the development of democracy and civil society in Ukraine. The creation and activities of these institutions are briefly described: the Consultative Council under the Verkhovna Rada, the International Center for Prospective Studies, the International Renaissance Foundation.

The contribution of Bohdan Hawrylyshyn, as the head of the "Renaissance" foundation, in the transfer of a scientific research station in Antarctica from Great Britain to Ukraine is described.

Considerable attention is paid to the philanthropic contribution of Bohdan Hawrylyshyn to the development and strengthening of the community of his native village of Koropets in the Ternopil region. His financial assistance at the beginning is described. In the 1990s, to young people from their native area who, as students at that time, were getting an education.

The establishment and main directions of activity of the Bohdan Hawrylyshyn Charitable Foundation were considered. Disappointment with Ukrainian politicians led him to believe that only the youth will save Ukraine. The programs implemented by the foundation with the aim of involving young people in the transformation of Ukrainian society are highlighted. A continuation of the scientist's case was filed by his wife and children, who in 2017 founded the Bohdan Hawrylyshyn Family Foundation.

Key words: Bohdan Hawrylyshyn, Ukrainian emigration, patron, philanthropist, Ukraine, Charitable Foundation, youth, transformation.

Постановка проблеми. Історія людської цивілізації свідчить про те, що багато значних культурних і наукових подій були б фактично неможливими без активної участі та підтримки меценатів. Це один з головних факторів, чому культура меценатства, а поряд з нею і культура філантропії варта збереження та поширення. В даному контексті надзвичайно цікавими є практики філантропії та меценатства Богдана Дмитровича Гаврилишина (1926–2016) – вченого-економіста, члена Римського клубу, заслуженого діяча науки і техніки України, іноземного члена НАН України, почесного консула України в Швейцарії, президента Фонду Богдана Гаврилишина (Віднянський, 2014; Мельничук, 2004; Железняк, 2016; ЦДАГО. Ф. 334. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 5, 11).

Аналіз досліджень та публікацій. Постать Богдана Гаврилишина все більш стає помітною в українській історіографії. З українських дослідників здобутки вченого аналізували М. Голянич (Голянич, 2017: 472–474), О. Геращенко (Геращенко, 2019: 116–120), біографію досліджували Т. Гаврилишин і В. Гаврилишин (Гаврилишин, Гаврилишин, 2004: 208–214). У Швейцарії його життя описала В. Пуаеттон (Пуаеттон, 2019). Ряд повідомлень про Б. Гаврилишина є в енциклопедіях (Мельничук, 2002; Віднянський, 2014; Железняк, 2016). Втім, дані публікації не містять більш детальну інформацію про його меценатську та філантропську діяльність. Нами вже дотично піднімалася дана тема стосовно допомоги Богдана Гаврилишина розвитку Пласту в Україні (Гаврилишин, 2022: 37–43) та українсько-швейцарських відносин (Гаврилишин, 2023: 140–147).

Мета дослідження. Метою публікації є дослідити аспект діяльності Богдана Гаврилишина як мецената та філантропа.

Виклад основного матеріалу. Спочатку внесімо ясність у наше розуміння термінів, які застосовуємо. Благодійність – це переважно в більшості випадків реагування на поточні суспільні затребування, тоді ж як філантропія має стратегічне бачення і системний підхід, спрямовані

на позитивні трансформації суспільства в теперішній час та майбутньому. Допомогти придбати їжу чи одягу людині, що опинилася в скрутному становищі є благодійним вчинком. Акумуляувати потрібну суму грошей та ініціювати створення центру, який займатиметься працевлаштуванням випускників закладів для сиріт, – це вже філантропська діяльність, бо вона має тривалий ефект і змінює життя не однієї особи, а суспільства в цілому. Меценатство – це втілення бажання особистостей із значними фінансовими можливостями віддавати частину власних коштів на підтримку освіти, науки, культури, медицини – тих сфер життя, без яких стабільний розвиток соціуму важко уявити.

Богдан Гаврилишин народився 19 жовтня 1926 р. у с. Коропець Тернопільського воєводства, що знаходилося тоді в складі Польщі. Середню освіту отримував під різними владами. У 1944 р. його примусово вивозять на роботу до Австрії, де був змушений тяжко працювати (Чубай, 2021: 35). Середню освіту завершував у Баварії в таборах для переміщених осіб. У 1947 р. емігрує до Канади, працює лісорубом, стає головою місцевої профспілкової організації. Вищу освіту отримує в Торонтському університеті із спеціальності «інженер-механік». Працював на посадах дослідника, інженера та менеджера. У 1957 р. був направлений корпорацією ALCAN на рік вивчати менеджмент виробництва в Центрі навчання менеджменту у Женеві (далі ЦНМ). У 1960 р. директор ЦНМ д-р Пол Генні запрошує Богдана Гаврилишина викладати, він погоджується, а в 1968–1986 рр. Працює уже директором цього освітнього закладу. У 1975 р. захищає дисертацію з економіки в університеті Женеві. Протягом 1986–1989 рр. діяв як вчений-дослідник при Міжнародному інституті менеджменту (так був перейменований ЦНМ). Вів семінари, головував на конференціях, читав лекції у вузах та для вужчих груп фахівців в понад 50 країнах. Консультував міжнародні організації та корпорації з питань організації бізнесу та менеджменту. Був радни-

ком з питань державного управління (ЦДАГО. Ф. 334. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 9). Дочка Богдана Гаврилишина Патриція Шморгун-Гаврилишин зауважує: «Женева йому дала все. Це міжнародне місце, і він є громадянином світу. Він не відчув жодної дискримінації в Женеві. Насправді, йому дуже підходило те, що швейцарці не нав'язливі» (Пуаєттон, 2019: 87).

Впевненість у тому, що Радянський Союз зникне як єдина держава, змотивувала Богдана Гаврилишина у 1984 р. зробити вибір про якнайшвидше повернення до України. Прагнучи зробити це в межах етики, Богдан Гаврилишин попередив раду директорів, що у 1986 р. збирається піти на пенсію. Вчений передав папери своєму наступнику чилійцю Хуану Рада, на той час наймолодшому викладачу, а сам почав займатись дослідницькою роботою, вичікуючи на хорошу можливість повернутись на Батьківщину (Гаврилишин, 2011: 209).

Ще будучи директором навчальної інституції, він налагодив співробітництво із Державним комітетом з питань науки і техніки СРСР. Під час візиту до Країни Рад у 1988 р. він почав зав'язувати контакти в Україні, бажаючи присвятити їй подальше своє життя. У 1989 р. ініціює заснування у Києві Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ) – першої бізнес-школи на теренах Радянського Союзу, а невдовзі і відродженої України. Створене як спільне підприємство Міжнародного інституту менеджменту в Женеві (пізніше ІМД, Швейцарія) та Інституту економіки Академії наук України, він розгорнув активну діяльність у співпраці з передовими бізнес-школами світу МІМ-Київ. Зокрема розпочато програму МВА згідно міжнародних стандартів бізнес-освіти. Богдан Гаврилишин динамічно набуває авторитет в Україні, стає радником Леоніда Кравчука, створює ряд інституцій, що і досі сприяють розвитку демократії та громадянського суспільства в Україні (Гаврилишин, 2011: 208–223).

Міжнародний фонд «Відродження» засновано у Києві в 1990 р. Він є однією з перших благодійних структур, заснованих для допомоги становлення відкритого та демократичного суспільства в молодій українській державі. Фонд належить до міжнародної мережі фондів Сороса. Богдану Гаврилишину вдалося особисто переконати Джорджа Сороса відкрити свій фонд саме в Україні, а не в Росії, як той планував. Як недержавна інституція, фонд знаходиться під громадським наглядом, визначаючи свою стратегію незалежно від державних органів та урядів іноземних країн-донорів (Гаврилишин, 2011: 217–218).

З відновленням української державності виникло питання навчання депутатів Верховної ради західним демократичним практикам парламентаризму. Одним з ключових заходів фонду «Відродження», першим головою наглядової ради якого був Богдан Гаврилишин, стала програма учбових подорожей за кордон українських парламентаріїв. Що цікаво, подорож першої делегації була реалізована у 1991 р. до Швейцарії. До її складу входили голова опозиції І. Юхновський, очільник більшості О. Мороз, керівник Секретаріату Верховної ради, згодом Секретар Адміністрації Президента України Л. Кравчука М. Хоменко, член президії Верховної Ради М. Шульга, юридичний радник Верховної Ради В. Василенко, депутат В. Носов. Вони зустрічались з Федеральним урядом в Берні, з урядом кантону в Женеві, з мером міста Каруж біля Женеві та з мером маленької комуни містечка Вер'є. Богдан Гаврилишин стояв на тому, що варто запрошувати в ці навчальні подорожі людей з різних політичних сил України: «Часом люди комуністичного блоку могли навчитися за кордоном більше, ніж люди з опозиції, які вже мали нові тверді переконання. Наприклад, після повернення із Швейцарії в газеті «Голос України» з'явилася велика стаття Мороза про те, чого він навчився в Швейцарії. Там він побачив, як функціонує «пряма» демократія в країні, де співіснують різні національності, різні мови, і яка є надзвичайно децентралізована» (Гаврилишин, Дзюба, 1995: 118). Також Швейцарію аналогічно невдовзі відвідала група депутатів з Криму: «Ми мали надзвичайно цікаві дискусії. Наприклад, Багров намагався нас переконати, що РУХ помилився, гостро виступивши за право татар повернутися до Криму, – бо, мовляв, населення Криму має певний страх перед татарами» (Гаврилишин, Дзюба, 1995: 118).

У 1991 р. науковець допоміг, щоб представники України взяли участь в екологічному семінарі у Женеві, що тривав два тижні в 1991 р. Захід підготувала Світова академія охорони довкілля. Вона оплатила половину затрат, а іншу половину проплатив Міжнародний фонд «Відродження», який тоді очолював Богдан Гаврилишин. Тема семінару звучала «Менеджмент довкілля в Україні у порівнянні з європейським досвідом». Вчений запросив 24 людей з України: директорів потужних підприємств-забруднювачів, кількох членів парламенту і міських рад, декілька науковців, які знали, як справитися із забрудненням природи. Богдан Гаврилишин головував протягом першого тижня семінару, а Юрій Щербак був головою наступного. «Наприкінці його учасники

з України мали спочатку усно, а потім письмово описати, як вони втілять у життя те, чого навчилися під час двотижневого спілкування. Директор Академії сказав, що ми опублікуємо українською та англійською мовами зобов'язання, які візьме на себе кожен з учасників. Я також додав, що за два чи три роки знову зберу всіх у Києві, де прослухаю звіти про те, чи дотрималися вони своїх зобов'язань. Найбільшим успіхом семінару став той факт, що у подальшому троє його учасників були міністрами охорони довкілля: Юрій Щербак, Юрій Костенко та Іван Заєць. Коли ж я таки зібрав подібну зустріч за три роки в Києві, лише чотирнадцять із двадцяти чотирьох змогли приїхати, тому що двоє з них стали послами та були за кордоном, двоє померли, у кількох були серйозні причини, які завадили бути присутніми. Дивовижно, але ті чотирнадцять учасників зробили навіть більше, ніж пообіцяли. Вони опублікували книги та статті про довкілля, підготували кілька законодавчих актів тощо» (Гаврилишин, 2011: 162–163). Вчений та швейцарець Клаус Шваб є засновниками Світового економічного форуму у Давосі (Гаврилишин, 2011: 115–117). Завдяки цьому йому вдалося на поч. 1990-х рр. вводити на цей форум ряд представників тогочасної української еліти, що допомагало їм зав'язувати так необхідні для нашої державності знайомства.

Богдан Гаврилишин допомагав у передачі британської антарктичної станції «Фарадей» Україні. На поч. 1990-х рр. Велика Британія прийняла рішення побудувати південніше іншу станцію. Стара база «Фарадей» розташовувалась не так далеко від нової, працювати на двох було не доречно, тож вирішити продати старішу. Першими заявку подали українські дипломати. Також претендувала Південна Корея. Оскільки після розпаду СРСР Росія не передала Україні жодної із радянських станцій в Антарктиді, то для України це був хороший шанс. Британія погодилась передати «Фарадей» молодій українській державі фактично без коштів. Втім, українці були зобов'язані заплатити гроші за навчання, а також за деяке обладнання. Щоб скористатися шансом ввійти в перелік антарктичних країн, українські науковці мали терміново знайти кошти, яких тоді в української держави бракувало.

В мемуарах керівника першої Української антарктичної експедиції Геннадія Міліневського знаходимо детальну розповідь про пошук коштів, адже меценати, які спочатку погодились надати кошти, відмовилися в останній момент: «Були випробувані всі можливості та зв'язки. Нарешті 18-го листопада у п'ятницю автор цих нотаток,

згадавши, що колись тодішній депутат Верховної Ради України Юрій Буздуган працював разом з ним у Київському університеті, звертається до Юрія за допомогою у пошуку коштів. А рахунок вже пішов на години. Буздуган, зрозумівши важливість справи, пропонує зустрітися на Банковій наступного дня у суботу. В цей же день після походу разом з Буздуганом до радників Олександра Мороза для обговорення можливостей рішення проблеми, виникла ідея звернутися за допомогою до Консультативно-Дорадчої Ради (КДР) при Верховній Раді України. Керівники цієї організації Мирон Василик та Зенон Коваль, познайомившись зі справою, погоджуються профінансувати частково поїздку, але в даний момент (на кінець року фонди КДР майже вичерпані) можуть виділити тільки 8000 доларів США. Та за рештою суми вони порадили звернутися до фонду «Відродження», і безпосередньо до Голови фонду Богдана Гаврилишина, який в даний момент в Києві і завтра, в неділю, біля 12-ти годин дня вилітає до Женеви. Буздуган терміново телефонує Гаврилишину та просить про зустріч. Зустріч призначена на 10 годин ранку. У неділю Буздуган та автор зустрічаються з Гаврилишином у готелі «Національний» та обговорюють проблему, що склалася, і, зрозумівши важливість подій, Гаврилишин обіцяє підтримку» (Міліневський). В результаті фонду «Відродження» надав так необхідні для наших полярників дванадцять тисяч доларів.

За фінансової підтримки Джорджа Сороса Богдан Гаврилишин у 1990 р. створив Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД), який функціонує і до нині. Метою МЦПД є об'єктивний аналіз та внесення пропозицій щодо політики уряду та інших гілок влади (Гаврилишин, 2011: 219).

Богдан Гаврилишин ніколи не забував про свою малу Батьківщину. Коли випадала можливість, він завжди заїздив до Коропця, де відвідував родичів, могилу матері. Щиро переймався проблемами селища, його майбутнім. Отримав у 1991 р. премію Антоновичів у розмірі 5000 американських доларів (того ж року її лауреатами стали Іван Драч та Збігнев Бжезінський), він роздає для 108 студентів Коропця, які навчалися у вищих та середніх спеціальних закладах освіти. Також виділяв особисті кошти двічі на ремонт та реорганізацію Коропецького народного історико-краєзнавчого музею. Надавав значну грошову допомогу у спорудженні церкви св. Миколая та пам'ятника Тарасу Шевченку. З його сприяння було обладнано комп'ютерний клас у Коропецькій ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. М. Каганця. Також в цій ж школі для

преміювання переможців і призерів Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін було засновано фонд імені матері Теодозії Гаврилишин. Аналогічні фонди були створені і в дитячій музичній школі імені сестри Катрусі Гаврилишин і в місцевому ПТУ-34 – імені батька Дмитра Гаврилишина (Гаврилишин, 2021: 2).

Саме з ініціативи вченого рідне селище Коропець на Тернопільщині 5 травня 2002 р. навідав Надзвичайний і повноважний посол Швейцарії в Україні Жан Франсуа Каммер. Програма події включала відвідини хати, де народився Богдан Гаврилишин, новозбудованої церкви св. Миколая, Коропецького народного історико-краєзнавчого музею, Коропецької ЗОШ I-III ступенів ім. М. Каганця, де вчений особисто спрезентував три комп'ютери для новоствореного кабінету інформатики, та ПТУ № 34. Зокрема, в професійно-технічному училищі відбулося урочисте відкриття комп'ютерного класу, закупленого за кошти посольства. Тепла зустріч з громадою Коропця відбулась біля пам'ятника Тарасу Шевченку: покладання квітів, вітальне слово голови Тернопільської ОДА Івана Курницького, виступ посла Швейцарії, промова Богдана Гаврилишина, привітання селищного голови Степана Скрипника (Гаврилишин, 2023: 145).

Богдан Гаврилишин і надалі підтримував цей освітній заклад. Так, весною 2011 р., під час відвідин рідного Коропця, він презентував для Коропецького професійно-технічного училища три сучасні комп'ютерні монітори, а також проплатив на рік роботу трьох точок швидкісного інтернету (Соляник, 2011: 3). У 2013 р. вчений поновив комп'ютерний клас в Коропецькій середній школі, передавши придбані за свій кошт ноутбук та мультимедійний проектор.

Що цікаво, 20 грудня 2002 р. МЗС України призначило Богдана Гаврилишина Почесним консулом України у м. Женева, Швейцарська конфедерація, з консульським округом – територія кантонів Вале, Во, Женева, Невшатель та Юра (ЦДАГО. Ф. 334. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 11–12).

Богдан Гаврилишин допоміг також і зростанню скаутського руху в Україні. У 2003 р. він став першим українцем обраним до світової скаутської фундації – Baden Powell Fellowship. Це вплинуло на майбутнє входження Пласту до Світової Організації Скаутського Руху (СОСР). Проте, для цього Пласту довелося вступити до загальноукраїнської Національної Організації Скаутів України (НОСУ), таким чином формально об'єднавшись з іншими скаутськими організаціями. У 2008 р. НОСУ звернулася з проханням вступу до СОСР,

і Світової Скаутський Комітет на поч. березня 2008 р. надав ствердну відповідь (Субтельний, 2019: 389–390).

Очолити Крайову пластову раду в 2006–2008 рр., Богдан Гаврилишин використовував свій здобутий досвід, напрацьовані зв'язки, засновану ним МІМ-Київ задля вдосконалення та розширення роботи Пласту в Україні та його виходу на міжнародну орбіту. Фундаментальним підходом до організації роботи було заснування Фонду Розвитку Пласту, що дало можливість виплачувати регулярну зарплату постійним працівникам та фінансувати потрібні для скаутів проекти, зокрема табори, поїздки за кордон, вдосконалення матеріальної бази. Це допомогло перетворити Пласт з фактично регіональної організації, обмеженої переважно Західною Україною, в повноцінну загальноукраїнську організацію (Гаврилишин, 2022: 42).

Розчарувавшись в українській політичній еліті, науковець робить ставку на молодь. Саме для цього заснував у 2010 р. Благодійний Фонд Богдана Гаврилишина, метою якого є підготовка української молоді, яка б зрозуміла як функціонують провідні держави Європи, та зможе чудово трансформувати Україну. Наступного року після смерті філантропа фонд перезасновано в 2017 р. його дружиною Леонідою Петрівною та дітьми уже як Фонд Родина Богдана Гаврилишина. Нова інституція продовжила всі основні попередні напрями роботи, зокрема і дві основні програми: «Молодь змінить Україну» та «Молодіжні делегати України до ООН». За час діяльності Фонду родини Богдана Гаврилишина та Фонду Богдана Гаврилишина сформувалася спільнота випускників програм, що налічує понад 1500 осіб. З 2022 р. діє амбасадорська програма, яка згуртувала активних, лідерських випускників для поширення цінностей та реалізації місії фонду (Історія; Місія).

Основною передумовою бажаних позитивних змін в політичній, соціальній і економічній сферах він називає «перехід до влади в усіх її гілках і на всіх рівнях нової справжньої еліти, яка була б професійнішою і патріотичною, готовою працювати для суспільства, а не тільки заради власних інтересів... Нова еліта потребуватиме мобілізуючого бачення майбутньої України» (Гаврилишин, 2009: 241).

Висновки. Життєвий шлях Богдана Гаврилишина є не типовим і надзвичайно конструктивним. Працюючи над собою, він зумів пройти цікавий кар'єрний ріст у Швейцарії. Вийшовши на пенсію, вирішує присвятити себе Батьківщині. З кінця 1980-х рр. нав'язує контакти з Україною, що невдовзі дали свої плоди: створює в Києві Між-

народний інститут менеджменту, засновує Консультативну раду при українському парламенті, ініціює та стає першим очільником міжнародного фонду «Відродження», що сприяв побудові громадянського суспільства в Україні. Був радником президента Леоніда Кравчука і трьох прем'єр-міністрів, допомагаючи їм налагоджувати важливі контакти із світовими лідерами. Допомагав і рідному селищу Коропець на Тернопільщині, жертвуючи кошти на громадські справи. В Україні у нього утвердилась репутація як мецената та філантропа.

Розчарувавшись в українських політиках, Б. Гаврилишин робить ставку на молодь. У 2010 р. заснував Благодійний Фонд Богдана Гаврилишина (який розпочинався як Фонд Розвитку Пласту), місією якого була підготовка критичної маси молоді, які на власному досвіді вивчили б як функціонують кращі держави Європи, та змогли б утворити критичну масу людей, яка реформує Україну. У 2017 р., наступного року після смерті Богдана Гаврилишина, фонд було перезасновано членами його сім'ї під назвою Фонд родини Богдана Гаврилишина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віднянський С. Гаврилишин Богдан Дмитрович. *Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник*. Вип. 5. Біографічна частина: А–М / відп. ред. М. М. Варварцев. Київ : Інститут історії України НАН України, 2014. С. 88–89.
2. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: Доповідь Римському Клубові. : 3-тє вид., допов. Київ : Пульсари, 2009. 248 с.
3. Гаврилишин Б. Залишаюся українцем: спогади. Київ : Пульсари, 2011. 288 с.
4. Богдан Гаврилишин – Іван Дзюба. Діалог. Київ : Вид. Укр. Всесвіт. Координац. Ради та Респ. асоц. українознавців, 1995. 159 с. (Додаток до журналу «Сучасність» 1995. Січень, ч. 1).
5. Гаврилишин В. Людина світу. *Вісті Придністров'я*. 21 жовтня 2021 р. С. 2.
6. Гаврилишин П. Богдан Гаврилишин і Пласт. *Літопис Волині*. 2022. Вип. 27. С. 37–43.
7. Гаврилишин П. Богдан Гаврилишин і Швейцарія. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Т. 34 (73) № 3. 2023. С. 140–147.
8. Гаврилишин Т.Ю., Гаврилишин В.П. Коропець. Історія і спогади. Тернопіль : Воля, 2004. 240 с.
9. Железняк М. Гаврилишин Богдан Дмитрович. *Енциклопедія Сучасної України* / ред.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. Т. 5. URL : <https://esu.com.ua/article-27985> (дата звернення: 26.12.2022).
10. Історія фонду. URL : <http://bhfoundation.com.ua/ourfoundation/history.html> (дата звернення: 26.12.2022).
11. Місія. URL : <https://bhfamily.org/> (дата звернення: 26.12.2022).
12. Мельничук Б. Гаврилишин Богдан-Володимир Дмитрович. *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1: А–Й. С. 315–316.
13. Пуаєттон В. Невтомний мандрівник Богдан Гаврилишин : біогр. / пер. з франц. І. Відлер. Київ : Славутич-Дельфін, 2015. 144 с.
14. Соляник О. Дарунок земляка. *Вісті Придністров'я*. 1 квітня 2011 р. С. 3.
15. Субтельний О. Пласт. Унікальна історія українського скаутського руху. Торонто : Пластове Видавництво «Plast Publishing Inc.», 2019. 440 с.
16. ЦДАГО України – Центральний державний архів громадських об'єднань України.

REFERENCES

1. Vidnianskiy S. (2014) Havrylyshyn Bohdan Dmytrovych. [Havrylyshyn Bohdan Dmytrovych] Ukraina v mizhnarodnykh vidnosynakh. Entsiklopedychnyi slovnyk-dovidnyk. Vypusk 5. Biohrifichna chastyna: A-M / vidp. red. M. M. Varvartsev. Kyiv : Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. 88–89. [in Ukrainian].
2. Havrylyshyn B. (2009) Do efektyvnykh suspilstv: Dorohovkazy v maibutnie: dop. Rysmskomu Klubovi. [Towards More Effective Societies: Road Maps to the Future] vyd. 3-tie, dopov. Kyiv : Pulsary. 248 p. [in Ukrainian].
3. Havrylyshyn B. (2011) Zalyshaius ukraintsem: spohady [Remain Ukrainian: memories]. Kyiv : Pulsary. 288 p. [in Ukrainian].
4. Bohdan Havrylyshyn – Ivan Dziuba (1995) Dialoh [Dialogue]. Kyiv : Vyd. Ukr. Vsesvit. Koordynats. Rady ta Resp. asots. ukrainoznavtsiv, 1995. 159 p. (Dodatok do zhurnalu «Suchasnist»). Sichen, ch. 1). [in Ukrainian].
5. Havrylyshyn V. (2021) Liudyna svitu [Man of the world]. *Visti Prydnistrovia*. 21 zhovtnia. 2.
6. Havrylyshyn P. (2022) Bohdan Havrylyshyn i Plast [Bohdan Hawrylyshyn and Plast]. *Litopys Volyni*. Vyp. 27. 37–43.
7. Havrylyshyn P. (2023) Bohdan Havrylyshyn i Shveysariia [Bohdan Hawrylyshyn and Switzerland]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Istorychni nauky*. Т. 34 (73). № 3. 140–147.
8. Havrylyshyn T.I., Havrylyshyn V.P. (2004) Koropets. Istoriia i spohady [Koropets. History and memories]. Ternopil : Volia. 240 p. [in Ukrainian].
9. Zhelezniak M. (2016) Havrylyshyn Bohdan Dmytrovych [Hawrylyshyn Bohdan Dmytrovych]. Entsiklopediia Suchasnoi Ukrainy [elektronna versii] / red.: I.M. Dziuba, A.I. Zhukovskiy, M.H. Zhelezniak ta in.; NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv :

Institut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. T. 5. URL : <https://esu.com.ua/article-27985> (accessed : 26.12.2022) [in Ukrainian].

10. Istoriia fondu. [History of the fund]. URL : <http://bhfoundation.com.ua/ourfoundation/history.html> (accessed: 26.12.2022) [in Ukrainian].

11. Misiia [Mission]. URL : <https://bhfamily.org/> (accessed: 26.12.2022) [in Ukrainian].

12. Melnychuk B. (2004) Havrylyshyn Bohdan-Volodymyr Dmytrovych [Havrylyshyn Bohdan-Volodymyr Dmytrovych]. Ternopilskyi entsyklopedychnyi slovnyk : u 4 t. / redkol.: H. Yavorskyi ta in. Ternopil : Vydavnycho-polihrafichnyi kombinat «Zbruch». T. 1: A – Y. 315–316. [in Ukrainian].

13. Puaietton V. (2015) Nevtomnyi mandrivnyk Bohdan Havrylyshyn [Tireless traveler Bohdan Havrylyshyn]: biohr. / per. z frants. I. Vidler. Kyiv : Slavutych-Delfin. 144 p. [in Ukrainian].

14. Solianyk O. (2011) Darunok zemliaka [A gift from a countryman]. *Visti Prydnistrovia*. 1 kvitnia. 3. [in Ukrainian].

15. Subtelnyi O. (2019) Plast. Unikalna istoriia ukrainskoho skautskoho rukhu [The unique history of the Ukrainian scout movement]. Toronto : Plast Publishing Inc.. 440 p. [in Ukrainian].

16. TsDAHO Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy [Central State Archive of Public Associations of Ukraine].